

Національна академія педагогічних наук України
Міністерство освіти і науки України
Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Факультет спеціальної освіти, психології і соціальної роботи
Кафедра загальної та практичної психології
Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка
Спільна наукова лабораторія психології навчання Кам'янець-
Подільського національного університету імені Івана Огієнка та
Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України
Кафедра психології Херсонського державного університету (Україна)
Кафедра соціальної педагогіки Інституту педагогіки
Жешівського університету (м. Жешів, Республіка Польща)
Академія імені Яна Длугоша в Ченстохові
(м. Ченстохова, Республіка Польща)
Association pour la Promotion des Sciences et des Innovations
(м. Париж, Франція)

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПСИХОЛОГІЇ ОСОБИСТОСТІ ТА МІЖОСОБИСТИСНИХ ВЗАЄМИН

МАТЕРІАЛИ XIV МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

23 квітня 2022 року

Кам'янець-Подільський – Київ – Херсон – Жешів – Ченстохова – Париж

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
2022

Рекомендовано до друку рішенням вченої ради Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (протокол № 4 від 31.03.2022 р.)

Рецензенти:

О.Є. Фальова – д-р психол. н., проф. каф. практичної психології, Українська інженерно-педагогічна академія, м. Харків, Україна;

Dr Beata Anna Piechota – Karpacka Państwowa Uczelnia w Krośnie, Polska.

Міжнародна редакційна колегія:

С.Д. Максименко, дійсний член НАПН України, д-р психол. н., проф., директор Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України, Україна (гол. наук. ред.); **Л.А. Онуфрієва**, д-р психол. н., проф., КПНУ ім. Івана Огієнка, Україна (гол. ред.); **Станіслав Клімовський**, канд. юрид. н., віце-президент Асоціації з підтримки науки та інновацій, Франція; **Віктор Массот Моріс**, Phd, виконавчий директор Асоціації з підтримки науки та інновацій, Франція; **Аркадіуш Мажец**, проф., д-р габіліт., Академія імені Яна Длугоша в Ченстохові, Республіка Польща (заступ. гол. ред.); **Марек Палюх**, проф. надзвичайний, д-р габіліт. гуманіт. н., Інститут педагогіки, Жешівський ун-т, Республіка Польща (заступ. гол. ред.); **У. Грুца-Мьонсік**, проф. надзвичайний, д-р габіліт. суспільних наук, Жешівський університет, м. Жешів, Республіка Польща (заступ. гол. ред.); **В.І. Шебанова**, д-р психол. н., проф., Херсонський держ. ун-т, Україна; **Н.І. Таверовецька**, канд. психол. н., доц., Херсонський держ. ун-т, Україна; **Л.М. Вовідко**, канд. пед. н., доц., КПНУ ім. Івана Огієнка, Україна; **Н.М. Гончарук**, д-р психол. н., доц., КПНУ ім. Івана Огієнка, Україна; **І.А. Рудзевич**, канд. психол. н., доц., КПНУ ім. Івана Огієнка; **О.В. Гудима**, канд. психол. н., доц., КПНУ ім. Івана Огієнка, Україна; **О.М. Чайковська**, канд. психол. н., доц., КПНУ ім. Івана Огієнка, Україна; **Р.Т. Сімко**, канд. психол. н., КПНУ ім. Івана Огієнка, Україна; **Д.І. Куриця**, канд. психол. н., КПНУ ім. Івана Огієнка, Україна (відп. секр.).

Актуальні проблеми психології особистості та міжособистісних взаємин : матеріали XIV Міжнародної науково-практичної конференції, 23 квітня 2022 р. / за ред. С.Д. Максименка, Л.А. Онуфрієвої. Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2022. 274 с. Англ., укр., пол.

У матеріалах XIV Міжнародної науково-практичної конференції «Актуальні проблеми психології особистості та міжособистісних взаємин» окреслено найбільш актуальні проблеми сучасної психології, представлено широкий спектр наукових розробок вітчизняних і зарубіжних дослідників у галузі психології відповідно за спільних міжнародних науково-дослідницьких проєктів.

Матеріали учасників конференції адресуються фахівцям та усім, хто цікавиться сучасним станом розвитку психологічної науки.

УДК 159.923(061)

© Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України, 2022

© Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2022

ЗМІСТ

ПСИХОЛОГІЧНІ ПІДВАЛИНИ АТРИБУТИВНИХ ОЗНАК ОСОБИСТОСТІ: ФУНКЦІЇ, РОЗВИТОК, ЗДІЙСНЕННЯ

Максименко С.Д., Максименко К.С. Внутрішній світ особистості	9
Гуляс І.А. Технології аксіопсихологічного проектування життєвих досягнень особистості в контексті вітчизняних наукових шкіл	14
Ivashkevych Eduard, Onufrieva Liana. The importance of teacher's social intelligence in the development of pupils' cognitive interests.....	17
Куриця Д.І., Мельник Н.О. Роль емоційного інтелекту у досягненні успіху.....	21
Мойсеєнко Л.А., Шегда Л.М. Індивідуально-особистісні причини виникнення помилок у творчому математичному мислені	23
Онуфрієва Л.А., Масовець С.П. Психологічний аспект спілкування в системі міжперсональної та міжгрупової взаємодії.....	27
Paluch Marek, Malikowski Radosław. Kompensowanie deficytów i zaspokajanie potrzeb jako istotna strategia w działalności socjalnej i wychowawczej.....	31
Parzyszek Magdalena. Geniusz kobiety – żony i matki.....	35
Щербак Т.І. Сучасний стан питання щодо особливостей психічної регуляції рухової активності у підлітків	37

ОСОБЛИВОСТІ ПСИХОЛОГІЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ, АДАПТАЦІЇ ТА ПСИХОКОРЕКЦІЇ ОСОБИСТОСТІ

Ананова І.В. Почуття провини у травматичній ситуації: провини вцілілого	40
Бойчук-Венгер Т.А. Особливості запобігання та подолання босінгу серед медичних працівників.....	43
Гоцуляк Н.Є. Психологічні ризики волонтерів, що допомагають постраждалим у період воєнного стану	46
Гоцуляк Н.Є., Бабелюк О.В. Психодіагностичне забезпечення розладів психіки і поведінки у військовослужбовців-учасників бойових дій	49
Гоцуляк О.О., Гоцуляк Н.Є. Самоефективність як чинник професіоналізації особистості	53

Gruca-Miąsik Urszula, Klimiuk-Miąsik Magdalena, Miąsik Radosław. Pedagogiczne i medyczne aspekty terapii ADHD I ADD medyczną marihuana oraz CBD.....	56
Kharchenko Yevhen, Nabochuk Alexander. How to use a compensatory theort of a.adler to provide a rehabilitation of children with logoneurosis	59
Логвіна О.А., Лящук І.В. Корекційно-розвивальна програма емоційної зрілості для майбутніх психологів	62

ПСИХОЛОГІЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ САМОСВІДОМОСТІ ТА ІДЕНТИЧНОСТІ

Гончарук Н.М., Олянін О.Ф. Психологічні засади російсько-української гібридної війни.....	67
--	----

ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНІ ДОСЛІДЖЕННЯ В ПСИХОЛОГІЇ ОСОБИСТОСТІ

Апонюк М.П. Особливості дослідження емоційно-оцінювального ставлення особистості до себе.....	71
Баратюк А.Ю. Дослідження особистісних чинників схильності до розвитку тривожно-фобічних розладів у студентів-психологів.....	73
Бондар Ю.Д. Показники конфліктологічної компетентності фахівців медичної галузі в умовах професійної взаємодії	76
Буртняк Д.І. Особливості експериментального дослідження ефективності впливу та захист від нього	79
Волошин Г.І. Особливості експериментального дослідження характеру взаємин у сім'ї	82
Гончарук Н.М., Владишевський О.О. Особливості розвитку невербальних аспектів комунікації в осіб із сором'язливістю ..	84
Данчук Ю.П., Молдован З.Ю. Особливості формування емпатії у студентів-психологів	89
Ivashkevych Ernest, Khupavtseva Nataliia. Transformation utterances of facilitative interaction	91
Качур Д.М. Психологічні особливості емоційного ставлення дошкільників до ровесників	94
Кушлак Р.С. Особливості вольових порушень у молодшому віці, шкільному віці	96
Mykhalchuk Nataliia, Koval Iryna. Psychological ways of building up linguocultural models in the Ukrainian language	98
Нижник В.В. Особливості експериментального дослідження страхів у підлітків	102
Онуфрієва А.А., Кінашук О.О. Особливості особистісної регуляції в професійній діяльності фахівців соціономічних професій.....	105

Янковський О.В. Ціннісні суперечності як чинник виникнення сімейних конфліктів	109
---	-----

ПРОБЛЕМИ МІЖОСОБИСТІСНИХ ВЗАЄМИН У НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОМУ ПРОЦЕСІ

Капустюк О.М., Пастушенко В.С. Зарубіжний досвід дослідження ролі батьків в освітньому процесі.....	112
Рудзевич І.А. Психологічні засади виникнення педагогічних конфліктів	117

ОСОБЛИВОСТІ ЗБЕРЕЖЕННЯ ПСИХІЧНОГО ЗДОРОВ'Я ОСОБИСТОСТІ

Бачинська М.В. Психоконфорт особистості та його взаємозв'язок із природними умовами проживання	121
Боршуляк І.М. Організація профілактики психологічного здоров'я працівників у колективі.....	124
Нілівська Еліна. Harmful effects of alcohol on a human body...	126
Завязкіна Н.В., Мартін М.Є. Особливості психічної саморегуляції у жінок, які виховують дітей із порушеннями розвитку	129
Куриця Д.І., Кащук А.Р. Психологічні особливості професійного вигорання	132
Логвіна О.А., Штефанич О.С. Захисно-копінгова поведінка як чинник попередження та подолання стресу особистості ...	135
Михальська Ю.А. Психічне здоров'я в системі психологічних та медичних знань	138
Подлесна А.Е. Психологічні особливості емоційного вигорання педагогічних працівників	141
Славина Н.С., Капучак А.В. Сімейні взаємини та емоційна сфера дитини	144
Славина Н.С., Сосновська А.В. Вплив сімейних конфліктів на психічний розвиток дитини	146
Співак В.І. Ігрова залежність як форма адиктивної поведінки підлітків.....	149
Чиханцова О.А. Резильентність як чинник психічного здоров'я	153

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ І СТАНОВЛЕННЯ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ

Бачинська О.М. Психолого-педагогічні особливості формування інформаційної компетентності у студентів в умовах інклюзивної освіти	156
---	-----

Elina Hlavinska

Postgraduate student,

Rivne State University of the Humanities, Rivne, Ukraine

HARMFUL EFFECTS OF ALCOHOL ON A HUMAN BODY

In the scientific researches it was shown that alcohol irritated the gastric mucosa. Gastric juice is secreted with a small amount of enzymes and a high content of hydrochloric acid. By irritating the gastric mucosa, it stimulates the appetite along with alcohol. Alcohol dehydrates cells, causes inflammation and tissue compaction, while the absorption of vitamins is difficult. Drunkards have impaired carbohydrate metabolism. Proteins, vitamins and trace elements enter the body in insufficient quantities. Digestive functions are disturbed. Alcohol has a great negative effect on digestive enzymes, digestion deteriorates also sharply. Inflamed gastric mucosa, leading to gastritis, inflammation of the pancreas, such as pancreatitis. Constant consumption of alcohol leads to acute or chronic gastritis, accompanied by sharp pain, heartburn, bad breath, headaches. Alcoholics lose their appetite, they drink without snacking, and this is very debilitating. Alcohol is absorbed into the blood. Blood with the capacity of alcohol enters the liver. Carbohydrate metabolism is disturbed. This causes inflammation of the liver, such as hepatitis and general poisoning. Bile stagnation reduces the body's ability to work. A final stage of chronic alcohol poisoning of the liver is cirrhosis, it is a serious incurable disease. Alcohol gradually destroys the secretory and motor functions of digestion, resulting of vitamin and protein deficiency (Tabachnikov, Mishyiev, Drevitskaya, Kharchenko, Osukhovskaya, Mykhalchuk, Salden & Aymedov, 2021).

After being absorbed into the blood and passing through the liver, alcohol enters the general circulation, adversely affecting blood vessels and the heart. Scientific studies show that alcoholics damage of the cardiovascular system very quickly and severely. Circulatory diseases are 20 times more common than according to non-drinkers. Frequent alcohol consumption leads to degeneration of the heart muscle. Alcohol increases blood circulation, which causes blood clots, resulting of tissue necrosis (necrosis). Alcohol causes pathological processes not only in the heart but also in the arteries and blood vessels. Alcohol consumption causes dilation of blood vessels, inflammation of blood vessels – thrombophlebitis. Each glass drunk raises blood pressure, which is the cause of many cardiovascular diseases (Tabachnikov, Mishyiev, Kharchenko, Osukhovskaya, Mykhalchuk, Zdoryk, Komplienko & Salden, 2021).

Alcohol affects nervous system of the human, and through it a general condition of the body. The brain (cortex of the large hemispheres) suffers in the most degree from alcohol intoxication. Also the brain of alcoholics is shrunk. Toxic effects on the brain are manifested not only in acute and chronic degradation of the person. The person becomes primitive, his/her initiative decreases, memory de-

teriorates: a new information is remembered worse, and, instead of this, the old one is remembered better. Memory disorders can be displayed in such a way that the patient becomes completely disabled. There are various forms of alcoholic psychosis, auditory and visual hallucinations, disorders of consciousness, dangerous acts. A patient in a state of alcoholic psychosis is dangerous to others, often hurts himself/herself, prone to suicide. Alcoholics have polyneuritis. Polyneuritis is an inflammation of the peripheral nerves. Legs are most often injured. First there are unpleasant tingling, then itching, loss of sensitivity. Muscles become flabby, feet sag and the patient cannot walk. Alcoholic polyneuritis is accompanied by mental disorders. Middle-aged alcoholics often suffer from polioencephalitis. This serious disease is characterized by impaired speech, walking, fever, memory loss, hallucinations, loss of consciousness. Alcoholics usually do not sleep well if they do not drink the right amount of alcohol. They dream of horrors, threats, assassinations, persecution (Vovk, Emishyants, Zelenko, Drobot & Onufrieva, 2020).

In the last stage of alcoholism we often observe mercury or white fever. The patient is dangerous both for himself/herself and for others. A few days before the development of white fever the patient develops a state of anxiety, vigilance. Then he/she is haunted by auditory and visual hallucinations. In addition to these diseases, alcoholics may also have pathology of the brain and spinal cord. This is accompanied by headaches, dizziness, decreased mental and physical activity, memory and sleep disorders.

With the systematic use of alcohol there are some great changes in the respiratory and other systems of the body. Disorders of the reproductive system of women and men under the influence of alcohol are due to the negative impact on the nervous system of a human. Alcoholism affects a person's muscular and mental activities. The nervous system acts as a leader in the body, «gives orders» to work, sets its mode and pace, ensures the performance of movements, controls muscle activity. All these functions are violated under the influence of alcohol. Studies have shown that alcohol reduces activities by 16-17%, with fatigue occurring much faster. The working capacity of persons whose professional activity requires special attention and thinking is especially sharply reduced. Although alcoholism is a result of excitement. Dulling the feeling of fatigue, reducing self-control of a drunk person creates a feeling of fullness (Комплієнко, 2020) Decreased performance under the influence of alcohol is associated with disruption of basic processes of the central nervous system. Working capacity decreases even after a single consumption of 100 gr. of alcohol. The more difficult the work is, the less alcohol disrupts and inhibits it and it is often the cause of occupational injuries. The perpetrators of industrial accidents were often in a state of mild intoxication, indispensable to other people. However, their coordination and reaction are impaired.

Even small doses of alcohol lead to disorientation, provide slow reaction and decreased driver attention. Numerous experiments of

scientists prove that alcohol has a negative effect on the strength, accuracy, speed of execution of certain movements. If we compare the results of rifle shooting before and after drinking alcohol, 86% of bullets hit the figures before drinking alcohol, and 20% of bullets hit the figures after drinking alcohol.

Drunkenness destroys the process of production. Alcoholics are negligent at work, often absenteeism, spoil equipment and raw materials, they often change jobs, and the most of them do not work at all, but live at the expense of loved ones and completely degrade socially. There are no drunks who seek self-education, but leave studying. Alcohol has a negative effect on the ability of people to work mentally. Intelligence is destroyed, the activity and the initiative are lost, a work does not bring satisfaction, there is a constant fatigue. Thus, alcoholism causes physical and mental degradation of the person.

Alcohol is an evil that has a negative effect on the society as a whole, on the development of the economy, culture and on each person in particular. Alcohol consumption has not made anyone healthy. There is no organ in the body on which alcohol has a positive effect. In ancient Sparta to create immediately before the use of alcohol young patricians were shown a specially fused slave. The disgusting condition of this drunk was acted as a preventive measure.

Since ancient times people have observed that drunken children are born with mental and physical defects. The ancient Greek physician Hippocrates believed that the cause of diseases, such as idiocy and epilepsy, was the consumption of wine on the day of conception. In many countries in ancient times it was forbidden to drink strong drinks on the day of the wedding for fear of severe punishment. The Romans wrote Plutarch's words on the walls of alcoholics: «Drunkards give birth to drunkards». There is an opinion among the population that children do not suffer from alcoholism. This disease can affect infants if they are tolerated and fed by a mother who is an alcoholic. According to statistics, complicated pregnancies occur in 28% of women who drink alcohol, premature babies are born in 34% of women, and stillbirths in 25% of women. The ancient Greek philosopher and scientist Aristotle emphasized that drunken women give birth to drunkards.

Literature

1. Комплієнко І.О. Теоретичний аналіз проблеми дезадаптивних взаємостосунків батьків та дітей. *Актуальні проблеми психології. Методологія і теорія психології*: зб. наук. праць Інституту психології ім. Г.С. Костюка НАПН України. Київ-Ніжин, 2020. №XIV(3). С. 99–113.
2. Tabachnikov S., Mishyiev V., Kharchenko Ye., Osukhovskaya E., Mykhalchuk N., Zdoryk I., Komplienko I. & Salden V. Early diagnostics of mental and behavioral disorders of children and adolescents who use psychoactive substances. *Психиатрия, психотерапия и клиническая психология*. 2021. №12(1). С. 64–76. DOI: 10.34883/PI.2021.12.1.006.
3. Tabachnikov S., Mishyiev V., Drevitskaya O., Kharchenko Ye., Osukhovskaya E., Mykhalchuk N., Salden V. & Aymedov C. Characteristics of Clinical Symptoms in Psychotic Disorders of Combatants. *Психиатрия*,

психотерапия и клиническая психология. 2021. №12(2). С. 220–230. DOI: 10.34883/PI.2021.12.2.003.

4. Vovk M., Emishyants O., Zelenko O., Drobot O. & Onufrieva L. Psychological Features Of Experiences Of Frustration Situations In Youth Age. *International Journal of Scientific & Technology Research*. №8(01), January 2020. P. 920–924. URL: <http://www.ijstr.org/paper-references.php?ref=IJSTR-0120-28117>

Отримано: 12.02.2022

Н.В. Завязкіна

*доктор психологічних наук,
професор кафедри клінічної психології,
Київський інститут сучасної психології та психотерапії,
Київ, Україна*

М.Є. Мартін

*студентка 2 курсу магістратури
спеціальності 053 «Психологія»,
Київський інститут сучасної психології та психотерапії,
Київ, Україна*

**ОСОБЛИВОСТІ ПСИХІЧНОЇ САМОРЕГУЛЯЦІЇ У ЖІНОК,
ЯКІ ВИХОВУЮТЬ ДІТЕЙ ІЗ ПОРУШЕННЯМИ РОЗВИТКУ**

Актуальність теми. Згідно останніх даних ВООЗ – 15% населення світу, живуть з інвалідністю. Згідно з офіційною статистикою Міністерства охорони здоров'я України кількість людей з інвалідністю в Україні складає 2 мільйони 703 тисячі – це 5,2% від усього населення країни, у тому числі дітей і підлітків із них – 163 тисяч. Проблеми адаптації, соціалізації та розвитку дітей з інвалідністю все більше набувають розголосу, також на державному рівні з'являються програми інтеграції. Але ж до сьогодні існує велика проблема ізольованості та складності соціалізації сімей, в яких є дитина з інвалідністю.

Питання саморегуляції, офіційно вивчається відносно небагато часу, відлік можна вважати від 50-60 рр. XX століття. Зміст перших досліджень на тему психічної регуляції був сконцентрований навколо вивчення цілеспрямованих дій, для впливу особистості на об'єкт у системі управління. Деякі розуміння саморегуляції були сформовані у різних підходах та їх розвиток був незалежним один від одного (К.О. Абульханова, О.К. Конопкін, Д.О. Леонт'єв, С.Д. Максименко, В.І. Моросанова, О.К. Осницький, В.В. Плохих, R. Baumeister, C. Carver, E. Higgins, R. Hoyle, M. Scheier й ін.). Вагомий внесок у розробку проблеми саморегуляції зробили представники вікової та педагогічної психології. В залежності від визначення змісту поняття саморегуляції, від цілей науковців, увага концентрується навколо різних видів цього процесу. Зокрема, сенсомоторна (П.А. Жоров, О.О. Конопкін, В.Є. Чудновський), стильова (Є.М. Коноз, В.І. Морсанова, Р.Р. Сегієв), вольова